

OSEMNAJSTA SEJA SVETA ZSSS

O tej seji sveta ZSSS smo v DE objavili več novinarskih prispevkov in sporočil. Vodstvo Svobodnih sindikatov meni, da so stališča, zahteve in sklepi seje: o materialnem in socialnem položaju delavcev, lastninjenju podjetij in soupravljanju trajna podlaga za delo sindikalnih organizacij, zato jih objavljamo v posebni številki Sindikalnega poročevalca.

Gradivo o materialnem in socialnem položaju delavcev je na seji obrazložil **Rajko Lesjak**. Iz njegovega uvoda povzemamo misli o odnosu vlade do socialnih partnerjev in veljavi kolektivnih pogodb. Lesjak je v imenu Svobodnih sindikatov zavrnil možnost za nov interventni zakon o plačah. Makroekonomski program vlade je nujna podlaga za iskanje soglasja o socialnem paktu. Vlada naj zastavi tudi odločno besedo za uresničevanje že podpisanih kolektivnih pogodb. Svobodni sindikati pričakujejo, da bo nova vlada odgovorila na štiri zahteve, ki so jih pred začetkom pogovorov o socialnem paktu postavili vsi sindikati in za katere prejšnja vlada ni imela pravega posluha. Lesjak je vladi sporočil, da lahko gospodarsko in socialno krizo rešuje le v sodelovanju s partnerji, sicer bo hitro izgubila zaupanje Svobodnih sindikatov.

O soupravljanju delavcev je na seji govoril **Milan Utroša**. Njegov uvod smo objavili v 24. številki pod naslovom »Oblast delavce podcenjuje in ponižuje« in ga zato tokrat ne objavljamo.

Uvodno besedo o lastninskem zakonu je imel **Brane Mišič**. Delavci, ki so ustvarili večino premoženja podjetij, morajo po njegovem mnenju brezplačno dobiti večinski lastninski delež. Takšna zakonska rešitev je najpravičnejša, saj ogromna večina zaposlenih nima denarja za nakup delnic svojih podjetij. Svobodni sindikati so po Mišičevem mnenju odločno proti temu, da bi država postala pretežni lastnik podjetij, saj je vedno bila slab gospodar, medtem ko bodo ljudje s svojimi delnicami ravnali kot dobri gospodarji.

Predlog zahtev in sklepov o materialnem in socialnem položaju delavcev so Svobodni sindikati poslali predsedniku vlade Janezu Drnovšku in predsedniku Gospodarske zbornice Feriju Horvatu.

Objavljamo pismo, iz katerega je razvidna zahteva za čimprejšnji začetek medsebojnih pogovorov. Drnovšek in Horvat do danes, 24. junija, nista odgovorila na ponudbo Svobodnih sindikatov.

ZAHTEVE IN SKLEPI O MATERIALNEM IN SOCIALNEM POLOŽAJU DELAVCEV

1. Gospodarske in socialne krize v Sloveniji ne bo mogoče rešiti brez sodelovanja vseh socialnih partnerjev – torej tudi ne brez sindikatov. Vlada Republike Slovenije se mora znova opredeliti do temeljnih pogojev, ki smo jih sindikati postavili za sklenitev socialnega pakta: sprejem zakona za izvajanja kolektivnih pogodb; opredelitev ciljev socialnega pakta, katerih doseganje je mogoče nadzorovati in sankcionirati; pravno varstvo pravic iz delovnega razmerja; ustanovitev tripartitnega koordinativnega organa socialnih partnerjev.

V primeru spoštovanja sindikalnih pogojev se lahko pogajanja o socialnem paktu takoj obnovijo. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije ne sme podpisati socialnega pakta, ki bi pomenil neenakopraven položaj partnerjev na račun pravic zaposlenih.

2. Sindikati, vključeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, podpiramo sklenitev socialnega pakta na podlagi jasne makroekonomske politike in dolgoročne perspektive ekonomskega razvoja, če bodo v njem tudi varovalke za socialno varnost delavcev in državljanov. Temelj socialnega pakta so lahko kolektivne pogodbe, dograjene na podlagi nove ekonomske politike. Socialni pakt mora uravnovesiti stroške države in uravnati cenovno politiko. Moratorij na stečaje naj omogoči prestrukturiranje in utrditev podjetij, da bi ohranili čimveč delovnih mest. Kolektivne pogodbe morajo utrditi socialno in ekonomsko funkcijo plač. Njihovo dosledno izvajanje je pogoj za družbeno stabilnost, višjo produktivnost družbe in postopno izboljševanje standarda delavcev in državljanov.

3. Brez prerazporeditve družbenega proizvoda v korist gospodarstva in realnih možnosti za izhod iz krize in oživljanje gospodarske rasti. Podatki o prihodkih javne porabe v le-

tošnjih prvih štirih mesecih kažejo za 19,4% realno nižjo rast glede na enako obdobje lani. V primerjavi z rastjo plač v gospodarstvu v tem obdobju pa so ti prihodki za okoli 30% realno višji. Zato je potrebno v program razvojne politike vključiti radikalno razbremenitev našega gospodarstva. Obremenjenost gospodarstva ne bi smela biti večja, kot je bila leta 1986. V okviru programa tekoče in razvojne politike naj se uveljavi pravičnejša razporeditev davčnih bremen za vse državljane Republike Slovenije. Ocenjujemo, da bi morali tudi davek iz katastrskega dohodka revidirati in uskladiti s položajem na trgu. Hkrati vztrajamo pri dosledni izterjavi vseh davčnih obveznosti.

4. Za izhod iz gospodarske in socialne krize naj država pripravi pravne podlage za regulacijo trga delovne sile, povečanje pravne varnosti delavcev ter nadzor in sankcioniranje poslovnih organov in pooblaščenih delavcev, ko le-ti ravnajo nezakonito in samovoljno. Vlada mora parlamentu predložiti naslednje zakone: nov zakon o delovnih razmerjih, nov zakon o inšpekcijah dela, zakon o kolektivnih pogodbah, zakon o najnižji plači in virih za njihovo izplačilo, zakon o pravnomočnem nadzoru na področju delovnih razmerij ter zakon o delovnih in socialnih sodiščih. Svobodni sindikati zahtevamo nov zakon o stečajih, ki bo upošteval položaj industrijskih delavcev, na katerih je glavno breme stabilizacije in prestrukturiranja.

Vlada mora zagotoviti pripravo strokovnih podlag za izboljšanje košaric življenjskih stroškov, s katerimi se določa znesek najnižje zajamčene plače. O metodologiji za določanje zneska zajamčene plače je potrebno soglasje vseh socialnih partnerjev.

Poleg materialnih in kadrovskih pogojev za delo delovnih sodišč in inšpekcij dela mora

država ustanoviti tudi finančno policijo, ki bo varovala interese zaposlenih v procesih lastninjenja. Njena naloga mora biti tudi nadzor nad zakonitostjo izplačevanja plač (roki, boni, negotovinske oblike in s tem v zvezi odvajanje prispevkov za socialna zavarovanja in davka na dohodnino).

5. Vlada naj oceni učinke davčne reforme na socialno varnost prebivalstva – zlasti del prebivalstva z najnižimi dohodki, ustreznost stopnje progresivnosti davčnih obremenitev, obseg olajšav pri odmeri dohodnine, stimulativnost obdavčevanja dela plač iz dobička. Davčni sistem mora kompenzirati socialne posledice krčenja pravic v zdravstvenem zavarovanju.

Ocena davčnega sistema mora vsebovati tudi predloge učinkovitih ukrepov za enakopravnejše vključevanje invalidov v trg dela in storitev. Brez ekonomskih stimulacij oziroma olajšav invalidi ne morejo tekmovati na trgu dela, storitev in dobrin.

6. Ambiciozen program ukrepov aktivne zaposlovalne politike in zagotovitev za to potrebnih sredstev je ključna naloga vlade pri odpravljanju gospodarske in socialne krize. To zahteva prestrukturiranje proračunskih sredstev, kontrolo namenske uporabe sredstev in tudi ambicioznejše programe preusposabljanja delovne sile. Zagotoviti je treba nadzor nad porabo nadomestil za brezposelnost, s katerimi se okorišča zasebni sektor, saj ko ta sredstva pridobi, delavce odpušča z uvedbo stečajnega postopka.

Istočasno je potrebno razširiti krog oseb, ki so upravičene do denarnih nadomestil plače zaradi brezposelnosti v skladu s 168. mednarodno konvencijo o pospeševanju zaposlovanja in varstva pred brezposelnostjo. Nadomestilo naj bo zagotovljeno vsem, ki so zahte-

vano zavarovalno dobo plačevali zahtevane prispevke.

Vlada mora zagotoviti pravne podlage za zagotavljanje socialne varnosti ob dolgotrajni brezposelnosti tudi v okviru sistema socialnega varstva. Vse brezposelne osebe, ki aktivno iščejo zaposlitev in so se pripravljene vključiti v programe preusposabljanja, morajo biti upravičene do minimalnega državlanskega dohodka.

7. Na podlagi zakona o družinskih dajevah naj vlada pripravi program postopnega vključevanja vseh otrok v sistem otroških dodatkov. Pri določanju višine otroških dodatkov je potrebno upoštevati košarico minimalnih življenjskih stroškov za posamezne kategorije gospodinjstev.

Podatki o izrednem padcu kupne moči plač in višini minimalnih življenjskih stroškov zahtevajo posebej pretehtano politiko do mladih družin, ki se odločajo o rojstvu otroka. Krčenje uveljavljenih pravic v času dopusta po porodu in v času nege in varstva otrok lahko nepopravljivo ogrozi socialno varnost mladih

družin. Novi zakon o družinskih dajevah mora zato ohraniti že doseženo višino nadomestila plače mladih mater ves čas trajanja dopusta.

Cena šolskih potrebščin za enega otroka se že bliža višini enomesečnega zaslužka večine zaposlenih. Ustava Republike Slovenije zahteva, da država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo. Osnovnošolsko izobraževanje je po ustavi obvezno in se mora financirati iz javnih sredstev. Zato naj država priskoči na pomoč staršem in omogoči cenejši nakup oziroma izposojanje šolskih knjig.

8. Vlada mora sindikatom kot legitimnim predstavnikom interesov zaposlenih in kot socialnim partnerjem takoj zagotoviti prevzem svojega dela odgovornosti pri upravljanju Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Republiškega zavoda za zaposlovanje.

Pri tem je treba upoštevati število članstva in druge evropske kriterije o tem, kateri sindi-

kati v resnici v največji meri predstavljajo zaposlene.

9. Vlada Republike Slovenije naj oceni primernost 31. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 9/92), ki kot osnovo za nadomestilo med bolniško zadržanostjo z dela dlje kot 31 dni določa povprečno mesečno plačo in nadomestila v koledarskem letu pred letom, v katerem je nastala začasna zadržanost z dela.

Sprememba zakona je potrebna, saj različne oblike valorizacije osnove in nadomestila ne morejo odpraviti slabih učinkov zakonske rešitve. Nekatera nadomestila so v primerjavi s plačo odmerjena previsoko, kar spodbuja povečevanje bolniške odsotnosti. Nesprejemljivo je, da se pri odmeri osnove upoštevajo nadomestila plač iz preteklega koledarskega leta.

Predsednik ZSSS
mag. Dušan Semolič

STALIŠČA IN PREDLOGI K PREDLOGU ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU PODJETIJ

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij poleg zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij najbolj spreminja socialno-ekonomski položaj zaposlenih. Družbena lastnina in samoupravljanje se umikata različnim vrstam lastnine in upravljanju na podlagi kapitala in dela.

Že sedaj bi bil tak zakon nujno potreben, saj v številnih družbenih podjetjih, ki so se organizirala kot družbe, v mešanih in zasebnih podjetjih, zaposleni nimajo več nobenega vpliva na sprejemanje odločitev, marsikdaj tudi o svojih pravicah ne. Določba zakona o podjetjih o fakultativnem oblikovanju delavskega sveta v družbah kot organa, ki predstavlja delavce, ima vsekakor zelo negativne posledice na položaj zaposlenih.

Predlog za izdajo zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij po naši oceni s svojimi rešitvami tako zaostaja za ureditvijo v številnih evropskih državah, prav tako pa ne upošteva dosedanjih pozitivnih izkušenj samoupravljanja. Predložene rešitve ne zadovoljujejo, ker zaposlenim dajejo pravico do soupravljanja, s katero pa ni mogoče bistveno vplivati na odločitve predstavnikov kapitala. Predlagana zakonska ureditev ne bo spodbuda za učinkovitejše delo in gospodarjenje, kar je smisel in bistvo soupravljanja.

Svobodni sindikati menimo, da mora zakonska ureditev sodelovanja delavcev pri upravljanju temeljiti na izhodiščih, ki morajo biti v zakonu vsebinsko povsem konkretna, in sicer:

1. Pravica do soupravljanja gre zaposlenim v profitnih in neprofitnih podjetjih in organizacijah, ne glede na njihovo pravno-organizacijsko obliko in ne glede na dejavnost tako v privatni kot javni sferi. Vsaj v temeljnih določbah je treba to načelo razčleniti, njegova nadaljnja izpeljava pa je mogoča tudi z drugimi zakoni (ali z novelacijo že sprejetih, npr. zakona o zavodih, ali z novimi zakoni, ki bi normativno uredili te pravice zaposlenih).

2. Zaposleni uresničujejo pravico do soupravljanja na dva načina:

– prek svojih predstavnikov v organih upravljanja podjetja oz. organizacije. Ta način sodelovanja delavcev pri upravljanju ne bi smel biti omejen samo na velika podjetja. V vseh podjetjih oz. organizacijah, ki imajo več kot 50 zaposlenih, bi polovico članov (in ne tretjino) organa upravljanja sestavljali predstavniki zaposlenih. Absolutno nasprotujemo možnosti, da bi tega načina sodelovanja zaposlenih pri upravljanju ne uvedli;

– prek svojih predstavnikov v svetu delavcev kot organu, ki predstavlja delavce. V podjetjih in organizacijah, kjer je manj kot deset zaposlenih z aktivno volilno pravico, pa zaposleni uresničujejo pravico do soupravljanja prek zbora delavcev.

Le tako – na dva načina, je mogoče zagotoviti resničen vpliv zaposlenih na odločanje.

3. Zaposleni morajo imeti vpliv na vse odločitve, ki posegajo v njihov pravni, ekonomski in socialni položaj v podjetju oz. organizaciji. Torej ne gre le za odločitve na ožjem kadrovsko-socialnem področju, ampak za celotno poslovanje in razvoj podjetja oz. organizacije. Pri tem morajo biti vse za zaposlene najpomembnejše odločitve sprejete s soglasjem, ne pa kot je predvideno v tetah – z obveščanjem.

4. Svete delavcev je treba oblikovati tudi na ravni kapitalsko povezanih družb – zlasti koncernov, če gre za kapitalsko odvisne družbe in podobno, ker se za zaposlene najpomembnejše odločitve sprejemajo na ravni koncerna, v organih družbe matere in podobno.

Prav tako je smiselno oblikovati svete delavcev v vseh delih podjetja oz. organizacije, ki imajo relativno samostojnost (pooblastila v pravnem prometu, ločen obračun poslovanja in podobno – profitni centri), in ne samo v dislociranih enotah.

5. Zakon mora zagotoviti pogoje za normalno delo sveta delavcev in predstavnikov zaposlenih v organu upravljanja. Predvideti je treba profesionalizacijo dela članov sveta, odvisno od števila zaposlenih, prostorske in druge pogoje za delo sveta delavcev in njego-

vih članov, možnost posvetovanja članov sveta in članov organa upravljanja s tistimi, ki so jih izvolili, pred sejami sveta oz. organa upravljanja, predvideti minimalno (ne maksimalno) število plačanih ur za pripravo na seje in za nadzor nad spremljanjem sklepov in stališč seje sveta oz. organa upravljanja in podobno. Omejevalne določbe o pogojih za delo sveta delavcev le-tega postavljajo v položaj, kot da to ni organ podjetja oz. organizacije, in so zato škodljive.

Zakon mora tudi predvideti obveznost usposabljanja članov sveta in organa upravljanja, in sicer na stroške delodajalca pa tudi države.

6. Zakon naj predvidi t.i. delavskega direktorja kot člana uprave (upravnega odbora) v podjetjih oz. organizacijah, ki imajo več kot 100 zaposlenih. Delavski direktor bi bil imenovan po posebnem postopku, in sicer bi bila lahko za le-tega imenovana oseba, ki bi dobila pozitivno mnenje (soglasje) sveta delavcev in/ali sindikatov v podjetju oz. organizaciji.

Zakon naj prav tako predvidi pravico do pobude in pravico do dogovora kot način sodelovanja delavcev. Ta dva načina sta lahko še zlasti pomembna na mikro ravni delovnega mesta in delovne oz. organizacijske enote.

7. Zakon naj podrobneje določi naloge sveta delavcev in zbora delavcev. Podrobnejšo ureditev zahteva pravna varnost zaposlenih. Na ta način se edino lahko prepreči zlorabe in izigravanja zakonskih določb, zato ne gre za prenормiranost. Ni pa sprejemljivo prepuščanje te naloge »dogovoru« v podjetju. Za sindikate ni sporno, da se lahko s kolektivno pogodbo poleg nalog, ki bodo določene z zakonom, določijo tudi še druge naloge sveta delavcev oz. zbora delavcev.

8. Zakon ne sme in ne more posegati v položaj in pravice sindikatov, ki jih zagotavlja ustava. Taki sta edini določbi, ki v zakonu opredeljujeta položaj in pravice sindikatov. Sindikata ni mogoče zavezati, da deluje za

blaginjo vseh zaposlenih (ker potem izgubi smisel). Prav tako je treba vsem v podjetju oz. organizaciji delujočim sindikatom omogočiti, da sodelujejo v postopku kandidiranja članov v svet delavcev. Nikakor pa ni sprejemljiva določba o samo eni (enotni) kandidatni listi za člane sveta delavcev, ki jo skupaj oblikujejo sindikati.

9. Pravna zaščita predstavnikov delavcev ne more temeljiti le na oziroma zaradi njihove dejavnosti, zato predlagamo, da se v 1. in 3. odstavku 58. člena zakona črtajo besede »... zaradi njihove dejavnosti...«.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij je treba čimprej sprejeti, vendar pa to ne bi smelo imeti negativnih učinkov na

vsebinsko in kakovost zakonskih rešitev. Nujno je tudi usklajevanje s pripravo zakona o gospodarskih družbah, saj sicer nekaterih naših predlogov, zlasti glede sodelovanja predstavnikov delavcev v organih upravljanja podjetij (nadzornih svetih), ne bo mogoče uveljaviti.

Sekretar sveta ZSSS
Rajko Lesjak

STALIŠČA IN PREDLOGI K ZAKONU O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije se je že večkrat jasno in nedvoumno opredelila, da je za nadaljnji gospodarski, socialni in družbeni razvoj Slovenije nujno olastninjenje družbene lastnine. Tako smo se opredelili v:

– Deklaraciji o družbeni lastnini, sprejeti na 1. kongresu ZSSS 5. in 6. aprila 1990,

– listinah Naš odnos do lastninjenja in Resoluciji o nevračanju kmetijskih zemljišč v naravi, sprejetih na 1. konferenci ZSSS 6. aprila 1991, in

– Stališčih k predlogu zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, sprejetih na izredni konferenci ZSSS 27. avgusta 1991.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije pa nikdar nismo in tudi sedaj ne pristajamo na lastninsko preoblikovanje družbene lastnine, ki ne upošteva interesov delavcev, upokojenec in drugih državljanov. Temeljna načela, pri katerih ves čas vztrajamo, so:

– med vsemi, ki so desetletja soustvarjali

družbeno premoženje, je treba neodplačno razdeliti največji delež tega premoženja;

– podjetja morajo biti avtonomna pri sprejemanju odločitev o načinu lastninjenja, pri čemer morajo delavci sodelovati pri sprejemanju teh odločitev na način, ki bo zagotovil njihov vpliv na sprejetje končne odločitve;

– sredstva, ki so ostala v podjetjih zaradi premalo izplačanih plač in drugih osebnih prejemkov v primerjavi z določbami sklenjenih kolektivnih pogodb, naj se štejejo za sredstva delavcev, in za višino teh sredstev naj se zmanjša vrednost družbenega premoženja, delavci pa naj s temi sredstvi na podlagi svojih osebnih odločitev sodelujejo pri lastninjenju podjetja. Ta sredstva naj ostanejo v podjetju in naj se ne prenašajo na Sklad (19. člen predloga zakona);

– noben delavec ne sme samo zaradi lastninjenja postati brezposeln, novi lastniki podjetja pa lahko v skladu z določbami zakonov in kolektivnih pogodb sprejmejo ustrezne

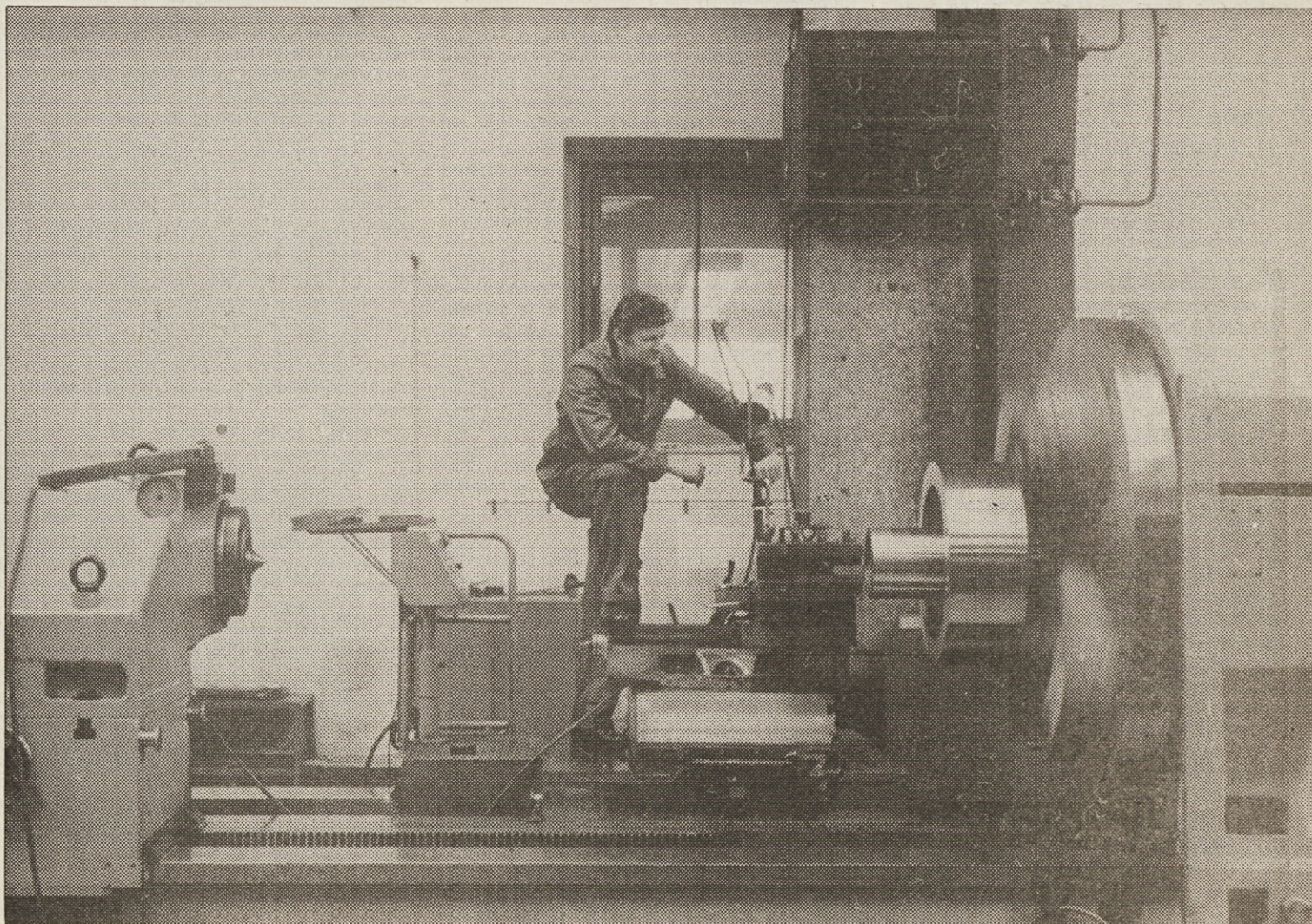
ukrepe za povečanje učinkovitosti poslovanja;

– noben gospodarski subjekt ne sme samo zaradi lastninskega preoblikovanja prenehati delati in poslovati, ampak mora ostati v funkciji in brez prekinitve opravljati svojo dejavnost, proizvajati oziroma opravljati storitev;

– objekte in opremo, ki so evidentirani v izvenbilančnih postavkah in rabijo za rekreacijo in počitek delavcev, je treba izvesti iz lastninskega preoblikovanja.

Poleg teh so bile v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije oblikovane še številne zahteve in predlogi, ki smo jih v dosedanjih obravnavah različnih zakonskih tekstov posredovali slovenski skupščini in vladi.

Novi predlog za izdajo zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij z osnutkom zakona upošteva nekatera stališča, zahteve in predloge ZSSS, še zlasti, če se kot sestavni

del zakonskega predloga upošteva tudi mnenje vlade Republike Slovenije z dne 26. 5. 1992.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije menimo, da je novi zakonski predlog doslej najustrežnejši morda tudi zato, ker pomeni kompromis med sicer različnimi modeli lastninjenja. Vendar ta predlog po svoji vsebini in rešitvah še vedno ne upošteva in tudi ne zadovoljuje nekaterih naših najpomembnejših zahtev in predlogov. Menimo pa, da ga je mogoče dograditi in še v večji meri upoštevati zahteve in predloge Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

K predlogu za izdajo zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij z osnutkom zakona smo v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije izoblikovali zlasti te

ZAHTEV IN PREDLOGE:

1.

V zakonu mora najti mesto novo posebno poglavje, ki bo na temelju predloženih ugotovitev, stališč in predlogov Zveze svobodnih sindikatov Slovenije določalo maksimalno zaščito pravic delavcev, zaposlenih v podjetjih. Država ne sme s sprejemom ukrepov tekoče ekonomske politike in drugimi zakonskimi rešitvami vplivati na poslabšanje že izjemno slabega in pravno premalo zavarovanega položaja delavcev. Nasprotno, nove zakonske rešitve morajo temeljiti na interesih delavcev in varovanju njihovih lastninskih pravic.

2.

Vsem, ki so neposredno ali posredno ustvarjali družbeno premoženje, naj se neod-

plačano razdeli 60 odstotkov družbenega premoženja brez nominalnih omejitev; pri tej razdelitvi naj bodo izvzeti tisti, ki so že po drugih osnovah soudeleženi pri delitvi družbenega premoženja (npr. zadružniki); v načelu je sprejemljiva rešitev, da se 35 odstotkov družbenega premoženja razdeli delavcem in upokojujencem v podjetjih in 25 odstotkov drugim državljanom.

3.

O načinu preoblikovanja družbene lastnine morajo odločati delavci z osebnim izjavljanjem.

4.

Zaradi lastninskega preoblikovanja nobeno podjetje ne sme prenehati poslovati, prav tako ne sme zaradi lastninjenja, vključno s prodajo podjetij, noben delavec izgubiti dela. Menimo, da predlagana zakonska rešitev ni skladna s določbami konvencije MOD št. 158 o prenehanju delovnega razmerja na pobudo delodajalca.

5.

Sredstva, objekte in opremo, evidentirane v izvenbilančnih postavkah, ki rabijo za rekreacijo in počitek delavcev, je treba izvzeti iz lastninskega preoblikovanja podjetij in jih kot skupno lastnino delavcev prenesti na delavske organizacije. Ta sredstva, objekti in, oprema, ki so bili pretežno pridobljeni iz sredstev, ki so se jim delavci deloma odpovedali (npr. regres za letni dopust), ki so bili ustvarjeni z dodatnim delom zaposlenih (npr. prostovoljno delo, ko so se delavci odpovedali plačilu v korist sredstev skupne porabe), ali ki so bili ustvarjeni s prostovoljnim delom, ne smejo – v nobenem primeru spremeniti svoje namembnosti.

6.

Vso razliko med plačami in drugimi osebnimi prejemki, ki delavcem pripadajo po sklenjeni splošni in panožni kolektivni pogodbi, in plačami in osebnimi prejemki, ki so bili delavcem izplačani, je treba v zakonu opredeliti kot sredstva delavcev, ki so vložena v podjetje. Za vrednost teh sredstev je treba zmanjšati vrednost podjetij po otvoritveni bilanci.

Če naj zakonska rešitev glede vrednotenja podjetja z otvoritveno bilanco ohranja realno vrednost družbenega premoženja, je seveda treba pri tem upoštevati, da so delavci del plač in drugih osebnih prejemkov »puščali« v podjetjih in jih tako ohranjali »pri življenju«. Tudi to je prispevek delavcev k družbenemu premoženju, zato mora biti ustrezno ovrednoten, tudi priznan kot njihov vložek in ne sme biti opredeljen kot družbeno premoženje, zato smo mnenja, da se ta sredstva ne morejo prenašati na sklad (19. člen predloga zakona).

S temi sredstvi bi delavci lahko sodelovali pri delavskem odkupu podjetij, ne bi pa jih mogli dvigniti iz podjetja pred njegovim lastninskim preoblikovanjem.

7.

Kmetijska zemljišča, gozdovi in druga sredstva za opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti, ki so jih družbena podjetja pridobila odplačno od njihovih lastnikov, morajo ostati sestavni del družbenega premoženja podjetja in delijo usodo lastninjenja teh podjetij po tem zakonu.

8.

Pri lastninskem preoblikovanju podjetij je treba proučiti položaj delavcev, ki niso držav-

ljani Republike Slovenije, so pa s svojim delom prispevali k ustvarjanju družbenega premoženja. Ni vsebinskih razlogov, da bi pri lastninjenju podjetij ne sodelovali bivši državljani SFRJ, ki niso državljani Republike Slovenije, so pa zaposleni v slovenskih podjetjih. Njihovo sodelovanje pri lastninjenju slovenskih podjetij je tako možno pogojevati z reprociteto, da slovenski delavci sodelujejo pri lastninjenju podjetij, ki so v drugih državah z območja bivše Jugoslavije.

9.

Ne glede na prepoved retroaktivne uporabe zakonskih določb zahtevamo, da se po določbah novega zakona preverijo vsa lastninjenja podjetij, v primerih, ko je do privatizacije prihajalo po stečajih in/ali reorganizacijah podjetij, zlasti v tujini, in v primerih, ko so njihovi lastniki ali solastniki postali njihovi bivši direktorji in delavci s posebnimi pooblastili.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije že dolgo opozarja, da družbeno premoženje nekontrolirano in na zakonsko in moralno sporen način (zaradi pravnih praznin) prehaja v zasebne roke. Če zakon ne bo predvidel preverjanja dosedanjih privatizacij oziroma če ne bo določil, da je treba doslej opravljene privatizacije uskladiti z določbami novega zakona, bo »kraj družbenega premoženja« bogato poplačana, pošteno delo pa kaznovano.

10.

Zakon mora določiti, da je vsak državljan Slovenije, ki sodeluje s kapitalom v procesu lastninjenja družbene lastnine (razen po določbah o delavskem odkupu za tisti del sredstev, ki ga predstavljajo obračunane in neizplačane plače in drugi osebni prejemki), dolžan predložiti dokazila o izvoru sredstev ter o plačilu davkov za ta sredstva.

Slovenija je ena izmed redkih držav, kjer ni treba, ne glede na znesek, dokazati izvora sredstev, s katerimi posameznik sodeluje v finančnih, bančnih, premoženjskih in drugih transakcijah, in o plačilu davkov.

11.

Glede na številne podzakonske akte, ki jih bo treba izdati za izvajanje zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, predlagamo, da se ti pripravijo skupaj s predlogom zakona, da se z njimi seznanijo vsi, ki so zainteresirani za procese lastninskega preoblikovanja podjetij. Zlasti to velja za metodologijo za ugotavljanje družbenega kapitala z otvoritveno bilanco, navodila za pripravo programa preoblikovanja in za izvedbo posameznih načinov preoblikovanja.

Preveriti je treba, če so roki iz zakona, v katerih mora biti izvedeno lastninsko preoblikovanje podjetij, sploh izvedljivi (npr. iz 7. člena v mnenju vlade); preveriti je treba medsebojno skladnost določb drugih zakonov s tem zakonom oziroma hkrati pripraviti in sprejeti vse zakonske predpise ali njihove spremembe, da kasneje ne bodo nastale ovire za njegovo izvajanje.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije ponovno poudarjamo, da je ta zakon nujno čimprej sprejeti, vendar ne mimo ali na račun delavčevih pravic in interesov, ki mu gredo na podlagi dela z družbeno lastnino. Utemeljeno pričakujemo in tudi zahtevamo, da morajo biti naše zahteve in predlogi vsestransko proučeni in – če bodo zavrnjeni – tudi zahtevamo, da bo zavrnitev ustrezno utemeljena s pravnimi, ekonomskimi, socialnimi in drugimi relevantnimi razlogi.

Predsednik ZSSS
mag. Dušan Semolič

Pismo

dr. Janezu Drnovšku

Spoštovani gospod predsednik!

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na seji 9. junija razpravljal o materialnem in socialnem položaju delavcev v Republiki Sloveniji in o dveh, za delavce izjemno pomembnih predlogih za izdajo zakonov: o lastninskem preoblikovanju podjetij z osnutkom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij s tezami.

Člani sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije so do vseh treh vsebinskih točk zavzeli vrsto stališč, zahtev in oblikovali tehtne predloge. Ker želimo, kot najmočnejša sindikalna zveza na Slovenskem, tvorno sodelovati pri vseh za delavce pomembnih odločitvah in ker želimo slišati, kakšne ukrepe makroekonomske in tekoče ekonomske politike, s poudarkom na dolgoročni perspektivi ekonomskega razvoja, ob hkratnih varovalkah za socialno varnost delavcev, načrtuje nova vlada Republike Slovenije, Vam predlagamo, da se vodstvo ZSSS čimprej sestane z Vami. Na tem razgovoru bi Vas radi med drugim seznanili tudi z našimi pogledi in predlogi o materialnem in socialnem položaju delavcev v Republiki Sloveniji ter o obeh prej omenjenih predlogih zakonov.

V pričakovanju Vašega odgovora Vas lepo pozdravljamo!

Mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS